

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1*

EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATION ACCORDING TO THE
PRINCIPLES OF GOOD GOVERNANCE BY EDUCATIONAL INSTITUTION
ADMINISTRATORS OF CHAIYAPHUM PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

วิชัย ประทุมไทย¹, เชวงศักดิ์ พฤกษเทเวศ² และ วรณภา นันทะแสง³

Wichai Prathumthai¹, Chawengsak Prueksathewet² and Wannapa Nantasang³

¹⁻³คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพยุหภูมิ

¹⁻³Faculty of Education Professor Pitchayabundit College, Thailand

Corresponding Author's Email: wichaipt@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง เป็นรองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 10 คน และครูสายผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 จำนวน 310 คน รวมทั้งสิ้น 320 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบฟอร์มออนไลน์ มีค่าความเชื่อมั่น 0.94 สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐาน t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า

* Received 13 November 2024; Revised 23 November 2024; Accepted 26 December 2024

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับดีมาก

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า รองผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรประพฤติ ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างและมีภาวะผู้นำทางวิชาการที่ดี 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรรับฟังข้อมูลย้อนกลับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งจากชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุน หรือมีแนวปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับ หรือข้อตกลงของสถานศึกษาและมีการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้องค์กรอิสระหรือหน่วยงานภายนอกเข้ามাত্রตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารสถานศึกษา 5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมอบหมายให้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางในการดูแลสื่อ และอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย 6) ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้เครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อระดมทรัพยากรทางการศึกษา ร่วมหา ร่วมสร้าง ร่วมใช้ให้เกิดความคุ้มค่ากับนักเรียนและผู้สนใจทั่วไปและ 7) ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักและรับผิดชอบต่อความสำเร็จหรือไม่สำเร็จของงาน

คำสำคัญ การบริหารสถานศึกษา, หลักธรรมาภิบาล

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the school administration according to the good governance of administrators of educational institutions under Chaiyaphum Primary Education Service Area Office 1, 2) to compare the school administration according to the good governance of administrators of educational institutions under Chaiyaphum Primary Education Service Area Office 1, and to study the suggestions the school administration according to the good governance of administrators of

educational institutions under Chaiphum Primary Education Service Area Office 1. This is survey research. The sample group is 10 deputy directors of educational institutions and 310 teachers in primary schools in Chaiphum Primary Education Service Area Office 1, totaling 320 people. The data were collected by using an online questionnaire with a reliability of 0.94. The statistics used for data analysis includes frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, t-test hypothesis test and one-way analysis of variance (One-way ANOVA) at the 0.05 level of statistical significance.

The research results were found as follows:

1. The school administration according to the good governance of administrators of educational institutions under Chaiphum Primary Education Service Area Office 1, has administration according to the good governance of administrators of educational institutions Overall, the practice is at a very good level.

2. The results of the comparison of school administration according to the good governance of administrators of educational institutions under Chaiphum Primary Education Service Area Office 1, found that the deputy school administrators and teachers overall had no different opinions.

3. Suggestions for school administration according to the good governance of administrators of educational institutions under Chaiphum Primary Education Service Area Office 1, found that 1) Educational institution administrators should behave and act as role models and have good academic leadership. 2) School administrators should listen to feedback from stakeholders including the community, parents, teachers and educational personnel, and students. 3) Educational institution administrators should promote and support or have practices in accordance with the regulations,

laws, rules or agreements of the educational institution and have continuous monitoring. 4) Educational institution administrators should allow independent organizations or external agencies to inspect the transparency of educational institution administration. 5) Educational institution administrators should assign personnel with specialized knowledge and skills to take care of media and modern technological equipment. 6) Educational institution administrators should use cooperation networks from all sectors to mobilize educational resources, jointly find, jointly create, and jointly use them to create value for students and interested people in general. 7) Educational institution administrators should be aware of and take responsibility for the success or failure of their work.

Keywords : Educational Institution Administration, Good Governance

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดให้ “หลักธรรมาภิบาล (Good governance)” มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการในทุกองค์การ รวมทั้งสถาบันทางการศึกษา ด้วยเหตุผลว่า ทุกหน่วยงานต้องการปรับปรุงและยกระดับคุณภาพกระบวนการบริการ และผลผลิตเพื่อให้เกิดความพึงพอใจและเป็นไปตามความต้องการผู้รับบริการสูงสุด ในการบริหารจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการที่สอดคล้องกันของหน่วยงานทั้งระดับกระทรวง ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษา การบริหารจัดการในทุกระดับตามแนวโน้มปัจจุบันจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการที่ดี ติดตามด้วยพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารหลักเกณฑ์และวิธีการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และหน่วยงานระดับรอง ได้ประกาศหลักการนำธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการในแวดวงการศึกษาที่กำหนดไว้ในการบริหารฐานโรงเรียน (School based management: SBM) และแนวทางการบริหารโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคลตาม พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 (ธีระ รุญเจริญ, 2550) ในการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งนับได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญในการ

จัดระบบบริหารทั้งในงานวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารงานทั่วไป ให้มีประสิทธิภาพโดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี(Good governance) หรือ หลักธรรมาภิบาลที่ยึดหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส และหลักความคุ้มค่า เป็นเครื่องมือในการนำวิสัยทัศน์ และนโยบายสู่การปฏิบัติ(กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

นอกจากนี้ ตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติให้มืองค์คณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาและส่งผลให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาดีขึ้น โดยเฉพาะหลักการมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็น ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่เป็นผู้บริหารงานของสถานศึกษาซึ่งเป็นนิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการ รวมทั้งการดำเนินการจัดทำนิติกรรมสัญญาในนามสถานศึกษาและ เป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจการดำเนินการของสถานศึกษา พึงต้องยึดหลักคุณธรรม หลักนิติธรรมในการปฏิบัติงานเพื่อให้ผู้ร่วมงานเชื่อถือและยอมรับ จากการที่รัฐกำหนดให้มีมาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรมของข้าราชการมีการปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจ วิธีการบริหารงานภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ นับเป็นมิติของกระบวนการทัศน์ของการบริหารงานภาครัฐ ซึ่งมีองค์ประกอบ ที่สำคัญคือ การเน้นบทบาทของผู้บริหารงานภาครัฐในฐานะที่เป็นผู้บริการที่มีคุณภาพสูงตามที่สังคมต้องการ (ไชยวัฒน์ คำชู, 2545) เพราะฉะนั้นการบริหารและการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องนำหลักที่ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและ สังคมที่ดีมาบูรณาการในการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาทั้งงานวิชาการ งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานบุคคล และ งานบริหารทั่วไป โดยมีเป้าหมายทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข (กระทรวงศึกษา, 2546) และนโยบาย เรียนดี มีความสุข ของกระทรวงศึกษาธิการ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยภูมิ เขต 1 ตามความคิดเห็นของรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูและบุคลากรสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยภูมิตเขต 1 ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส

หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่าใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อนำผลจากการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการปรับปรุง ส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการจัดการศึกษาที่ดียิ่งขึ้นไพฑูรย์ ดอกบัว (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานตามทัศนะของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ การกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานการติดต่อสื่อสารภาวะผู้นำการควบคุมบังคับบัญชา การตัดสินใจการจูงใจและมาตรฐานการปฏิบัติงานและการฝึกอบรม และผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ไม่แตกต่างกันในภาพรวมและรายด้านรัตนะ บัวสนธ์ (2551) ได้ศึกษาการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับธรรมาภิบาล ของมหาวิทยาลัยของรัฐและหน่วยงานราชการอื่นของไทย พบว่าธรรมาภิบาลของหน่วยงาน องค์การส่วนราชการไทย มีอยู่ในระดับปานกลางจนถึงระดับดี หรือระดับมาก และธรรมาภิบาลมีความแตกต่างกันออกไปตามตัวแปรอื่น ๆ ได้แก่ ผู้ที่มีระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การงาน ประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อหลักธรรมาภิบาลของหน่วยงานองค์กรต่างกัน นันทพล เรืองวิวงศ์ (2552) ได้ศึกษาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร กลุ่มเครือข่ายเทวธิดาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก จำแนกตามเพศโดยรวมต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน ยกเว้น ด้านนิติธรรม และด้านการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยรวมและ รายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เครซี่-โคเปอร์ (Casey-Cooper, 2005) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการศึกษาของโรงเรียน ในรัฐโมร็อกโก

จากผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างการบริหารโรงเรียนในเมืองแซนเบอร์นาดีโน ด้านแคริฟอร์เนียได้ มีการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วมซึ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วมนี้ได้มีการนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและการจัดการศึกษาอันเป็นการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดโครงสร้างคณะกรรมการบริหารโรงเรียน นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการ

การศึกษาของคณะกรรมการบริหารโรงเรียนได้มีการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลเพื่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารโรงเรียนอีกด้วย ซึ่งผลที่ได้จะเป็นการบอกถึงความสำเร็จสูงสุดในการบริหาร โรงเรียนและยังเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับดีมาก
2. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ตามความคิดเห็นของรองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูสายผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 มีความแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยรองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูสายผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผู้ให้ข้อมูลคือ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 22 คน ครูผู้สอน จำนวน 1,947 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูสายผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

ผู้ให้ข้อมูลคือ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 10 คน ครูผู้สอน จำนวน 310 คน รวมทั้งสิ้น 320 คน ได้มาโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 42 ข้อ

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเอกสาร ผลงานวิจัย กำหนดขอบเขตเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมาภิบาล รวบรวมข้อคำถามและจัดรูปแบบเพื่อนำมารวมกันเป็นแบบสอบถามตรวจสอบวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item- total correlation) มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.47 - 0.85 และหาค่าความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค มีค่าความเชื่อมั่น 0.94

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามแบบฟอร์มออนไลน์ ประสานความร่วมมือไปยังแต่ละสถานศึกษาในการให้ข้อมูลผ่านแบบฟอร์มออนไลน์ (QR Code) ซึ่งเก็บข้อมูลได้ครบจำนวน 320 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐาน t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1.ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. หลักนิติธรรม	4.57	0.56	มากที่สุด
2. หลักคุณธรรม	4.46	0.51	มาก
3. หลักความโปร่งใส	4.23	0.83	มาก
4. หลักการมีส่วนร่วม	4.37	0.57	มาก
5. หลักความรับผิดชอบ	4.60	0.52	มากที่สุด
6. หลักความคุ้มค่า	4.30	0.63	มาก
ภาพรวม	4.42	0.25	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่ารองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูสายผู้สอนในโรงเรียน ประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.42$, $S.D.=0.25$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ใช้หลักความรับผิดชอบ และหลักนิติธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือหลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่าและหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบเพศกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา	เพศ				t	p-value
	ชาย		หญิง			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. หลักนิติธรรม	4.60	0.53	4.55	0.58	0.700	0.129
2. หลักคุณธรรม	4.44	0.51	4.48	0.52	-0.567	0.491
3. หลักความโปร่งใส	4.15	0.82	4.29	0.83	-1.492	0.366
4. หลักการมีส่วนร่วม	4.41	0.64	4.33	0.51	1.168	0.004
5. หลักความรับผิดชอบ	4.54	0.53	4.64	0.51	-1.661	0.055
6. หลักความคุ้มค่า	4.33	0.65	4.28	0.62	0.660	0.340
ภาพรวม	4.41	0.24	4.42	0.25	-0.577	0.478

จากตารางที่ 2 พบว่าเมื่อเปรียบเทียบเพศกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ในภาพรวมไม่มีความแตกต่าง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใสและหลักความคุ้มค่า ไม่มีความแตกต่าง ส่วนหลักการมีส่วนร่วม และหลักความรับผิดชอบ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบวุฒิการศึกษากับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

การบริหารสถานศึกษาตาม

จากตารางที่ 3 พบว่าเมื่อเปรียบเทียบวุฒิการศึกษากับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ในภาพรวมไม่มีความแตกต่าง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า หลักนิติธรรมและหลักความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบ
ประสพการณ์การทำงานกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร

การบริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา	ประสบการณ์การทำงาน						F	p-value
	ไม่เกิน 5 ปี		5-10 ปี		มากกว่า 10 ปี			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. หลักนิติธรรม	4.52	0.60	4.59	0.54	4.58	0.57	0.435	0.648
2. หลักคุณธรรม	4.43	0.54	4.48	0.51	4.45	0.50	0.300	0.741
3. หลักความโปร่งใส	4.23	0.87	4.25	0.80	4.18	0.83	0.139	0.870
4. หลักการมีส่วนร่วม	4.28	0.49	4.42	0.58	4.37	0.61	0.191	1.665
5. หลักความรับผิดชอบ	4.58	0.54	4.60	0.51	4.63	0.51	0.793	0.231
6. หลักความคุ้มค่า	4.33	0.61	4.28	0.65	4.30	0.61	0.835	0.181
ภาพรวม	4.39	0.27	4.43	0.25	4.41	0.24	0.495	0.705

สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

จากตารางที่ 4 พบว่าเมื่อเปรียบเทียบประสพการณ์การทำงานกับการบริหาร
สถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบ
ขนาดสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

การบริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษา	ขนาดสถานศึกษา				t	p-value
	นักเรียนน้อยกว่า 300 คน		นักเรียน 301 คนขึ้นไป			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. หลักนิติธรรม	4.59	0.55	4.49	0.59	1.358	0.144
2. หลักคุณธรรม	4.43	0.51	4.56	0.52	-1.876	0.755
3. หลักความโปร่งใส	4.20	0.83	4.30	0.80	-0.932	0.508
4. หลักการมีส่วนร่วม	4.37	0.57	4.34	0.55	0.427	0.266
5. หลักความรับผิดชอบ	4.62	0.51	4.54	0.55	1.094	0.091
6. หลักความคุ้มค่า	4.32	0.64	4.24	0.62	0.957	0.259
ภาพรวม	4.42	0.26	4.41	0.22	0.294	0.110

จากตารางที่ 5 พบว่าเมื่อเปรียบเทียบขนาดสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ในภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่าง

3. ข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูสายผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ตามหลักธรรมาภิบาล ตามตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงความถี่ของข้อเสนอแนะการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา	ข้อเสนอแนะ	ความถี่ (คน)
1. หลักนิติธรรม	➤ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุน หรือมีแนวปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย ข้อบังคับ หรือข้อตกลงของสถานศึกษาและมีการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง	23
2. หลักคุณธรรม	➤ ผู้บริหารสถานศึกษาควรประพฤติ ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างและมีภาวะผู้นำทางวิชาการที่ดี	42
3. หลักความโปร่งใส	➤ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้องค์กรอิสระหรือหน่วยงานภายนอกเข้ามาตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารสถานศึกษา	37
4. หลักการมีส่วนร่วม	➤ ผู้บริหารสถานศึกษาควรรับฟังข้อมูลย้อนกลับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งจากชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน	22
5. หลักความรับผิดชอบ	➤ ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักและรับผิดชอบต่อความสำเร็จหรือไม่สำเร็จของงาน	39

6. หลักความคุ้มค่า	➢ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมอบหมายให้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางในการดูแลสื่อและอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย ➢ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้เครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อระดมทรัพยากรทางการศึกษา ร่วมหา ร่วมสร้าง ร่วมใช้ให้เกิดความคุ้มค่ากับนักเรียนและผู้สนใจทั่วไป	29 32
---------------------------	--	---------------------

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 โดยที่รองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูสายผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ได้ให้ข้อมูลว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งบ่งบอกถึงศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถขับเคลื่อนและบูรณาการหลักธรรมาภิบาลสู่การบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมที่สะท้อนผลการปฏิบัติงานในสถานศึกษาและมีความสอดคล้องกับสมมติฐานงานวิจัยที่กำหนด นอกจากนี้ นันทพล เรืองวิงศ์(2552) ยังพบว่า ผู้บริหารกลุ่มเครือข่ายเทวธราช สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2 มีการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ใช้หลักความรับผิดชอบ และหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือหลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่าและหลักความโปร่งใสอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญรับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่การจัดการสถานศึกษา มีการยอมรับจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการบริหารจัดการสถานศึกษาในทุกมิติและสามารถตอบสนองนโยบายการจัดการศึกษาในแต่ละโครงสร้างการบริหารจัดการได้ ซึ่งสอดคล้องกับเคสซี-โคเปอร์ (Casey-Cooper, 2005) ที่ได้พบว่า โครงสร้างการบริหารโรงเรียนที่มีการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดโครงสร้างคณะกรรมการบริหารโรงเรียน และมีการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลที่บ่งบอกถึงความสำเร็จสูงสุดในการบริหาร โรงเรียนและยังเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาได้

ดียิ่งขึ้น และไพฑูรย์ ดอกบัว (2550) พบว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีการกำหนดเป้าหมายการปฏิสัมพันธ์การติดต่อสื่อสาร ภาวะผู้นำการควบคุมบังคับบัญชาที่ชัดเจนจะส่งผลให้สถานศึกษาเกิดความสำเร็จได้

2. เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบ เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและขนาดสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยภูมิ เขต 1 จะเห็นได้ว่า เพศชาย เพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยภูมิ เขต 1 ในภาพรวมไม่มีความแตกต่าง แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า หลักการมีส่วนร่วม และหลักความรับผิดชอบ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ บนพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่มีแนวคิดเป็นของตนเองซึ่งอาจจะมีหลักการที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวตน และอาจมีแนวคิดที่มีความคล้ายคลึงกันบนพื้นฐานของสังคมของการทำงานที่อยู่ร่วมกัน.ที่ส่งผลให้ลักษณะแนวคิดบางอย่างที่เหมือนกันและไม่เหมือนกันได้.ซึ่งสอดคล้องกับ.นันทพล เรืองวิวงศ์ (2552) ที่ได้ศึกษาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร กลุ่มเครือข่ายเทวธิดาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วเขต 2 ที่พบว่า การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก จำแนกตามเพศโดยรวมต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ แต่รายด้านพบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน ยกเว้น ด้านนิติธรรม และด้านการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรีนั้น พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือหลักความรับผิดชอบ และหลักนิติธรรม อาจกล่าวได้ว่าวุฒิทางการศึกษาของรองผู้อำนวยการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งผลต่อมุมมองและแนวคิดในเรื่องความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ตามบทบาทปฏิบัติแห่งระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ รัตนะ บัวสนธ์ (2551) พบว่าธรรมาภิบาลของหน่วยงาน องค์การส่วนราชการไทย มีมีความแตกต่างกันออกไปตามตัวแปรระดับการศึกษาที่ต่างกัน และส่งผลให้มีความคิดเห็นต่อหลักธรรมาภิบาลของหน่วยงานองค์การต่างกัน แต่ในส่วนของประสบการณ์การทำงานที่มีระยะเวลาในการทำงานที่ต่างกันและขนาดสถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนและบุคลากรที่มากน้อยต่างกันจะมีแนวคิดต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยภูมิ เขต 1 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับไพฑูรย์ ดอกบัว

(2550) พบว่าผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ไม่แตกต่างกันในภาพรวมและรายด้าน

3. จากข้อเสนอแนะที่ค้นพบทำให้ทราบถึงมุมมองและความต้องการของรองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูสายผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะหลักการมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งถือว่าบุคลากรที่ภาคส่วนภายในสถานศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาต้องมีบทบาทร่วมกันในการแสวงหาซึ่งทรัพยากรทางการศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

หมุดหมายของการจัดการศึกษาตามบทบัญญัติแห่งระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ที่มีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีองค์ความรู้ที่เพียงพอพร้อมด้วยคุณธรรม มีการทำงานตามอุดมการณ์และหลักของธรรมาภิบาล บนพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่มีแนวคิดเป็นเอกตบุคลิก ซึ่งอาจจะมีหลักการที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวตนแต่อาจมีแนวคิดที่มีความคล้ายคลึงกันในบริบทของสังคมของการทำงานร่วมกัน.ที่ส่งผลให้ลักษณะแนวคิดบางอย่างที่เหมือนกันและไม่เหมือนกันได้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า รองผู้อำนวยการและครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้หลักที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หลักความรับผิดชอบ และหลักนิติธรรม และหลักที่มีค่าเฉลี่ยระดับมากคือ หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่าและหลักความโปร่งใสตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบเพศ และวุฒิการศึกษา พบว่า รองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครู มีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม และหลักความรับผิดชอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบขนาดสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร

สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องประพฤติ ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นผู้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ยอมรับข้อมูลย้อนกลับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย ข้อบังคับ หรือข้อตกลงของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัดและมีการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้องค์กรอิสระหรือหน่วยงานภายนอกเข้ามาตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารสถานศึกษา มอบหมายให้บุคลากรปฏิบัติงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถเฉพาะรายบุคคล ใช้เครือข่ายความร่วมมือเพื่อระดมทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดความคุ้มค่า มีความตระหนักและรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของงานที่เกิดขึ้น

1. การนำผลวิจัยไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา มีดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุน จัดให้มีแนวปฏิบัติหรือข้อตกลงของสถานศึกษาและมีการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง และมีความโปร่งใสที่สะท้อนผลจากบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก 2) ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ข้อมูลย้อนกลับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยยึดหลักการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างและใช้เครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อระดมทรัพยากรทางการศึกษา

2. การนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ มีดังนี้ 1) เป็นข้อมูลพื้นฐานและเป็นองค์ความรู้ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 และ 2) เป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าพัสดุภัณฑ์

ไชยวัฒน์ คำชู. (2545). ธรรมาภิบาล. กรุงเทพมหานคร: น้ำฝน

ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา.

กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง

- นันทพล เรืองวิวงศ์. (2552). ศึกษาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกลุ่มเครือข่ายท้าวธราชนครตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไพฑูรย์ ดอกบัว. (2550). พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- รัตน์ บัวสนธิ์. (2551). การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับธรรมาภิบาล ของมหาวิทยาลัยของรัฐและ หน่วยราชการอื่นของไทย. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร: พิษณุโลก.
- Casey-Cooper, M. (2005) . Educational governance of the Morongo Unified School District (California). Retrieved from: <http://wwwlib.umi.com/dissertations/preview/3166794>.